

Amoris laetitia **– zaproszenie skierowane do wszystkich**

Amoris laetitia – an invitation to everyone

MICHAŁ PIERZCHAŁA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Wydział Teologii, Polska

michal.pierzchala@kul.pl

<https://orcid.org/0000-0001-9214-2353>

Konrad Glombik, Jacek Goleń, Antoni Nadbrzeźny. *Droga miłosierdzia i integracji w adhortacji Amoris laetitia. Perspektywa dogmatyczna, moralna i pastoralna*. Lublin: Wydawnictwo KUL, ss. 170.

Na przestrzeni lat po Soborze Watykańskim II w Kościele podjęto szereg wartościowych dyskusji poświęconych problematyce małżeństwa i rodziny. Liczne dokumenty papieskie i opracowania teologiczne ilustrują złożoność problematyki rodzinnej oraz trudności i wyzwania związane z duszpasterstwem małżeństw i rodzin, a zwłaszcza osób znajdujących się w sytuacjach nieregularnych. W dobie postmodernizmu szczególnie w Europie Zachodniej na wiele sposobów dewaluje się chrześcijańskie wartości i tradycję oraz promuje się kulturę tymczasowości i odrzucenia. Odpowiedź Kościoła powinna stanowić nie tylko działanie defensywne, ale także musi być kreatywną inicjatywą ukazującą Ewangelię jako jedyne życiodajne orędzie i receptę na „choroby” dzisiejszego człowieka.

Eklezjalną odpowiedzią na znaki czasu było zwołanie przez papieża Franciszka w latach 2014-2015 zgromadzeń synodalnych pod hasłem: *Powołanie i misja rodziny w Kościele i świecie współczesnym*, na kanwie których została wydana adhortacja *Amoris laetitia* (2016). O tym dokumencie papieskim można powiedzieć, że z jednej strony jest jednym z najszerzej komentowanych i budzącym liczne kontrowersje wśród duchownych i świeckich, a z drugiej innym przynosi on głos dający nadzieję i wyrażających troskę Kościoła o poranionych. Dialog i wnoszenie różnych głosów

jest doskonałą formą rozwoju każdej dziedziny życia, a więc również teologii, dlatego recenzowana publikacja stanowi ważny i ożywczy wkład we współczesną refleksję nad małżeństwem i rodziną.

Przedmiotem recenzji jest monografia naukowa autorstwa trzech pracowników naukowych, którzy są związani z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim Jana Pawła II. Obecnie ks. dr hab. Antoni Nadbrzeźny i ks. dr hab. Jacek Goleń są profesorami Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, z kolei ks. dr hab. Konrad Glombik, który uzyskał stopień doktora na KUL, jest profesorem Uniwersytetu Opolskiego. Publikacja została zatytułowana: *Droga miłosierdzia i integracji w adhortacji Amoris laetitia. Perspektywa dogmatyczna, moralna i pastoralna*. Publikacja składa się z przedmowy, wprowadzenia autorów, trzech rozdziałów stanowiących trzon oraz bibliografii. Całość monografii liczy 170 stron. Ukazała się w 2020 roku w ramach serii Prace Wydziału Teologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II nr 207.

W pierwszym rozdziale, którego autorem jest ks. dr hab. prof. KUL Antoni Nadbrzeźny, z perspektywy teologii dogmatycznej zarysowano problematykę małżeństwa i rodziny w aspekcie jej sensu i aksjologii. Autor w ciekawy i koherentny sposób przedstawia miejsce rodziny we współczesnej kulturze, odnosząc się do światła płynącego z tekstu papieskiej adhortacji. Artykuł wydobywa i podkreśla pozytywne oddziaływanie *Amoris laetitia* jako zaproszenia do podjęcia realistycznego, twórczego i wielopłaszczyznowego namysłu nad darem i zadaniem budowania wspólnoty małżeńskiej i rodzinnej. Tekst w interesujący i zróżnicowany sposób przedstawia omawianą problematykę, ujmując ją m.in. w odniesieniu do wymiaru trynitologicznego, soteriologicznego, personalistycznego, charytologicznego, dialogicznego. Na podkreślenie zasługuje również docenienie w pracy przesłania publikacji jako wezwania do wzajemnego dialogu, dostrzegania piękna wspólnego życia w małżeństwie i rodzinie oraz uwypuklenia powołania małżonków jako istotnego w służbie komunii. Walorem publikacji jest prezentacja sakramentalnego małżeństwa nie jako odległego ideału, lecz jako wspólnoty realnej i możliwej do stworzenia przez mężczyznę i kobietę przy otwartości dla Bożej łaski i gotowości do dialogicznej koegzystencji z drugim człowiekiem. Ponadto w niniejszym opracowaniu autor zauważa i precyzyjnie eksponuje wypływające z orędzia *Amoris laetitia* nadzieję, optymizm i uniwersalizm w stosunku do osób przeżywających różne życiowe trudności.

Rozdział drugi autorstwa ks. dra hab. prof. UO Konrada Glombika podejmuje próbę prezentacji przesłania adhortacji *Amoris laetitia* z perspektywy teologiczno-moralnej jako kontynuacji dotychczasowego nauczania papieskiego. Takie spojrzenie kontrastuje z opiniami niektórych teologów odczytujących nauczanie Franciszka jako zaprzeczenie obowiązujących dotychczas norm moralnych. W niniejszej publikacji dokument obecnego biskupa Rzymu został przedstawiony jako odważny krok naprzód w integrującym i inkluzyjnym podejściu Kościoła do osób w sytuacjach nieregularnych oraz jako światło dające nadzieję i remedium na wyzwania, z którymi mierzą się dzisiejsi duszpasterze rodzin. Kolejną pozytywną cechą tekstu jest także przywołanie różnych głosów krytyków papieskiego dokumentu, z którymi autor podjął polemikę,

ukazując ich fragmentaryczność i nierzadko stroniczość. Autor podkreśla, że papieška teologia zawiera znamię nowości, co nie oznacza, że godzi to w spójność i ciągłość nauczania poprzedników na katedrze Piotrowej. Znaczną zaletą publikacji jest uwypuklenie logiki miłości i miłosierdzia jako właściwych kluczy interpretacyjnych *Amoris laetitia*. Co więcej, lektura tekstu w takim kluczu pozwala docenić, że adhortacja dostrzega, po pierwsze, realne i zróżnicowane sytuacje małżeństw i rodzin, po drugie, umożliwia odczucie zaufania papieża do dojrzałości odbiorców oraz wreszcie prezentuje prymat praktycznego działania nad idealistycznymi dyrektywami. Ponadto, czytając tekst publikacji, można zaobserwować szacunek i zaufanie autora do autorytetu papieża oraz profetycznego charakteru jego nauczania, co dziś w niektórych kręgach katolików jest coraz rzadsze. Autor, przywołując paradygmaty teologii moralnej dotyczące kwestii czynu ludzkiego i jego oceny czy sumienia, dowodzi, że adhortacja o radości miłości nie dewaluje dotychczasowej Tradycji Kościoła ani nie ustanawia żadnych dyrektyw kanonicznych, które tworzyłyby kontrę dla ortodoksji. *Amoris laetitia* prezentuje podejście realistyczne i bliższe współczesnemu człowiekowi, które zaprasza do pastoralnego towarzyszenia, rozeznawania i włączania tych, którzy pragną pójść drogą nawrócenia i wiary w Ewangelię.

Trzeci rozdział, którego twórcą jest ks. dr hab. prof. KUL Jacek Goleń, podejmuje zagadnienie pastoralnych implikacji wypływających z adhortacji poświęconej rodzinie. Autor podkreśla za papieżem Franciszkiem konieczność uznania darmowej łaski miłosiernego Pana jako fundamentu i punktu wyjścia w optyce duszpasterskiej. W niniejszym rozdziale została uwydatniona potrzeba pokornego i nacechowanego wrażliwością towarzyszenia współczesnym rodzinom. Kolejnym ważnym wskazaniem wypływającym z *Amoris laetitia* jest rozeznawanie mające ramy i kryteria, które w tekście zostały szczegółowo opisane. W kluczu miłosierdzia należy poszukiwać sposobów włączania wszystkich, którzy pragną otrzymać zbawienie, zwłaszcza należy mieć na sercu osoby w sytuacjach nieregularnych, które choć często nie mogą korzystać z darów sakramentalnych, to nie są pozbawione miłości i troski Boga, którego łaska działa w ich życiu (por. AL 291). Autor przywołuje rozróżnienie kilku grup osób znajdujących się w związkach niesakramentalnych oraz ukazuje konieczność otoczenia ich troską poprzez *caritas pastoralis* uwidocznoną w dialogu, modlitwie, słuchaniu, z czasem – być może – także i możliwości korzystania z posługi spowiednika, który pomoże w rozeznawaniu kwestii szczegółowych, oraz innych form rozwoju duchowego. Poza tym tekst podkreśla papieskie wskazania dotyczące uwarunkowań i oceny odpowiedzialności za rozpad związku małżeńskiego oraz ukierunkowanie na wykorzystywanie szans do czynienia możliwego dobra mimo nieuporządkowanej przeszłości. Wszelkie działania pastoralne winny dążyć do przywracania przekonania wiernych, także w sytuacjach nieregularnych, o byciu umiłowanym dzieckiem Bożym, co może owocować pragnieniem ponownego włączenia do wspólnoty Kościoła.

Nie sposób nie wspomnieć o mnogości krytycznych opinii po publikacji *Amoris laetitia*, stąd tym bardziej należy docenić niniejszą publikację jako głos, który afirmuje i odczytuje papieskie przesłanie w duchu zaufania i posłuszeństwa wiary Piotrowi naszych czasów. Co więcej, dokument pozwala spojrzeć na papieską adhortację jako

na kontynuację i rozwinięcie personalistycznego podejścia duszpasterskiego, które chce włączać zwłaszcza osoby czujące się odrzucone nie tylko przez współmałżonka, ale także przez Kościół.

Odnosząc się do całości monografii, należy docenić współpracę specjalistów z dziedzin teologii dogmatycznej, moralnej i pastoralnej. Umożliwia ona dostrzeżenie przesłania papieskiego dokumentu w szerszej perspektywie, jak również ukazuje istotne implikacje teologiczne wypływające z optyki miłosierdzia i imperatywu inkluzyjnego będące paradygmatami hermeneutyki *Amoris laetitia*. Treść publikacji stanowi spójną i logiczną całość. Zastosowany przez autorów język i styl sprzyjają zrozumieniu przesłania papieskiego dokumentu. Dlatego można polecić niniejszą monografię nie tylko osobom specjalizującym się w zakresie nauk teologicznych, ale wszystkim, którzy pragną zrozumieć zamysł papieża Franciszka względem eklezjalnego działania na rzecz małżeństw i rodzin. Recenzowana publikacja zachęca do uważnej lektury *Amoris laetitia* i podjęcia płynącego z niej zaproszenia ku misyjnemu wyjściu do współczesnego świata. Lektura niniejszej monografii może pomóc w recepcji zawartego w papieskim dokumencie przesłania i praktykowanie jego wskazań we wspólnotach i parafiach, co z dużym prawdopodobieństwem może zaowocować postawą świadectwa Ewangelii miłosierdzia, która pociąga i zaprasza, a nie odpycha i wyklucza.